

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Світлана МАРТИНЕНКО,
завідувач кафедри початкової освіти
та методик гуманітарних дисциплін
Київського університету імені Бориса Грінченка,
доктор педагогічних наук, професор

Діагностування рівня задоволеності педагогічною професією

Якщо вчитель поєднує в собі любов до справи і до учня, він – досконалій педагог...

Л. Толстой

В умовах, коли удосконалюється система освіти в Україні, суттєво змінюються також зміст і вимоги до професійної діяльності вчителя, яка полягає у виявленні та задоволенні освітніх потреб учня, формуванні його суб'єктивної позиції, готовності до самовдосконалення та самореалізації. Безперечно, у сучасних умовах головною місією і візією педагогічної діяльності є формування творчої особистості учня, створення сприятливих умов для розкриття його індивідуальних особливостей і потенційних можливостей, здійснення суб'єкт-суб'єктної взаємодії з урахуванням права вибору навчальної діяльності, спільнє прийняття вчителем і учнями рішень, пов'язаних із визначенням індивідуальних траекторій, розв'язання реальних життєвих ситуацій, а також встановлення доброзичливих і корпоративних стосунків з колегами, директором школи та його заступниками.

У працях зарубіжних і вітчизняних учених (І.А.Зязюн, В.В.Краєвський, Н.В.Кузьміна, Л.О.Мільто, Л.М.Мітіна, Т.С.Полякова, О.Я.Савченко) щодо діяльності вчителя часто домінує поняття "задоволеність професією" [1, 3; 4; 5]. Йдеться про емоційне ставлення вчителя початкової школи до педагогічної діяльності. Вважаємо: чим більше переваг вбачає він у своїй роботі та чим успішніше вирішує педагогічні завдання, тим глибшим, позитивним і стійким є його ставлення до професії. І, навпаки, чим більше аспектів у діяльності не подобається педагогу, тим частіше спостерігається його негативне ставлення до свого ремесла [2, 110].

З метою вивчення та узагальнення міркувань педагогів щодо задоволеності професійною діяльністю пропонуємо діагностичне анкетування, за допомогою якого можна об'єктивно оцінити рівень задоволеності, визначити шляхи подальшого вдосконалення педагогічної майстерності.

Інструкція. Отже, перед вами низка тверджень, з якими вчитель може погодитися, частково погодитись або ж зовсім не погодитись. Кожен має вибрати один із трьох запропонованих варіантів відповіді, який найповніше збігається з особистою думкою щодо зазначеної проблеми, згодом необхідно поставити відповідну букву в колонку для відповідей поряд із номером запитання.

Радимо не витрачати занадто багато часу на обдумування відповідей, намагайтесь уявити найхарактернішу ситуацію, яка відповідала б сутності питання, і, виходячи з цього, вибираєте відповідь. Бажано не користуватися часто проміжними відповідями, на зразок: "не впевнений",

"дещо середнє", "важко сказати", а відповідати на запропоновані запитання по черзі, нічого не пропускаючи. Можливо, деякі запитання можуть здаватись вам занадто особистісними, але зважайте на те, що відповіді не будуть оприлюднені. Анкетування має конфіденційний характер.

Запитання для анкети

1. Вирішення моїх життєвих проблем (цікава робота, підвищення кваліфікації тощо) пов'язане з роботою в школі:
 - а) так;
 - б) частково так;
 - в) ні.
2. Мої стосунки з колегами оцінюю, як:
 - а) складні;
 - б) залежать від обставин;
 - в) хороши.
3. Організація навчально-виховного процесу в школі мене:
 - а) влаштовує;
 - б) влаштовує частково;
 - в) не влаштовує.
4. Я задоволена(ий) своїм статусом у колективі:
 - а) так;
 - б) важко сказати;
 - в) ні.
5. Я працюю спокійно, без напруження, бо мене робота захоплює:
 - а) так;
 - б) коли як;
 - в) ні.
6. окрім навчання, в учнів можуть бути й інші важливі для них проблеми:
 - а) так;
 - б) важко сказати;
 - в) ні.
7. Я завжди, незалежно від обставин, дотримуюсь обіцянок:
 - а) так;
 - б) коли як;
 - в) ні.
8. Стосунки моїх колег і безпосередніх керівників:
 - а) напружені;
 - б) залежать від обставин;
 - в) хороши.
9. Педагогічний колектив, у якому я працюю, вважається дружним:
 - а) ні;
 - б) важко відповісти;
 - в) так.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

10. У мене є прагнення сприяти розвитку школи:
- так;
 - важко сказати;
 - ні.
11. Колеги під час вирішення педагогічних завдань:
- завжди допомагають один одному;
 - інколи допомагають один одному;
 - кожен вирішує їх самостійно.
12. Умови праці задовольняють мене:
- так;
 - важко сказати;
 - ні.
13. Я вважаю, що моя робота значима для педагогічного колективу:
- так;
 - важко сказати;
 - ні.
14. Загалом я оцінюю свою роботу як:
- цікаву;
 - в чомусь цікаву, а в чомусь – ні;
 - нецікаву.
15. Спілкування з учнями мене:
- стимулює;
 - залишає спокійним;
 - втомлює.
16. У мене часто виникають думки, якими хочеться поділитися з іншими людьми:
- так;
 - інколи;
 - ні.
17. Безпосередній керівник ставиться до нових співробітників:
- байдуже;
 - інколи байдуже, а інколи – зацікавлено;
 - з розумінням.
18. Якщо до мене звертаються за порадою, яке місце вибрati для роботи, я раджу стати членом нашого колективу:
- так;
 - важко сказати;
 - ні.
19. Я вважаю свою школу однією з найкращих у місті (районі):
- так;
 - важко сказати;
 - ні.
20. Більшість членів нашого педагогічного колективу між собою знаходять спільну мову:
- так;
 - коли як;
 - ні.
21. У нашій школі створено сприятливі умови для відродження сил під час трудового дня (харчування, кімната відпочинку тощо).
- так;
 - важко сказати;
 - ні.
22. Я вважаю, що сьогодні мої стосунки з колегами:
- напружені;
 - нормальні;
 - хороші.
23. Я отримую задоволення від роботи:
- так;
 - інколи;
 - ні.
24. З учнями знаходжу спільну мову:
- так;
 - коли як;
 - не завжди.
25. Трапляється, що я пліткую:
- так;
 - інколи;
 - ні.
26. Безпосередній керівник емоційно підтримує співробітників:
- завжди;
 - інколи;
 - ніколи.
27. Якщо справа стосується моїх особистих інтересів, я забуваю про відповідальність перед колегами:
- так;
 - коли як;
 - ні.
28. Можливість здійснювати мої життєві плани у зв'язку з роботою в цій школі:
- незначна;
 - невизначена;
 - велика.
29. Стосунки між досвідченими педагогами та молодими вчителями у нашій школі:
- дуже хороші;
 - залежать від ситуації;
 - відсутні.
30. Забезпечення навчально-виховного процесу методичною літературою, засобами навчання я оцінюю, як:
- недостатнє;
 - середнє;
 - достатнє.
31. Свій статус у колективі я визначаю, як такий, що:
- приносить задоволення;
 - інколи приносить задоволення, інколи – ні;
 - нездовільний.
32. Останнім часом робота за спеціальністю не приносить мені такого задоволення, якого я очікувала(в):
- так;
 - інколи;
 - ні.
33. Сучасні учні – це діти, які:
- некеровані;
 - мають відповідні переваги та недоліки;
 - незалежні й талановиті.
34. Я завжди говорю лише правду:
- так;
 - важко сказати;
 - ні.
35. Мое ставлення до безпосередніх керівників варто визначити, як:
- негативне;
 - залежне від обставин;
 - позитивне.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

36. Якщо я тривалий час відсутня(ий) на роботі (хвороба, відпустка), то прагну якомога швидше повернутись у свій колектив:

- а) так;
- б) коли як;
- в) ні.

37. Коли про нашу школу говорять у місті (районі), в мене виникає почуття:

- а) гордості;
- б) байдужості;
- в) незручності.

38. Я думаю, що педагогічний колектив допомагає виявляти ініціативу та розвивати здібності:

- а) кожному;
- б) деяким;
- в) ні кому.

39. Я вважаю, що в нашій школі створені сприятливі умови для успішної професійної діяльності:

- а) так;
- б) важко сказати;
- в) ні.

40. Я вважаю, що колеги мене поважають:

- а) так;
- б) важко сказати;
- в) ні.

41. Робота в школі відповідає моїм інтересам і здібностям:

- а) так;
- б) важко сказати;
- в) ні.

42. Участь у шкільних заходах, святах:

- а) приносить задоволення;
- б) не викликає емоцій;
- в) обтяжує.

43. Буває, коли я гніваюсь, то нервуюся:

- а) так;
- б) іноді;
- в) ніколи.

44. До думок членів педагогічного колективу безпосередній керівник ставиться:

- а) байдуже;
- б) коли як;
- в) з розумінням.

45. У вільний час на роботі я займаюсь:

- а) особистими справами;
- б) залежно від обставин;
- в) справами колективу.

46. Якби мені запропонували аналогічну роботу в іншій школі, я б погодився:

- а) так;
- б) важко відповісти;
- в) ні.

47. Я задоволений стосунками у педагогічному колективі:

- а) ні;
- б) важко відповісти;
- в) так.

48. Загалом умови праці в школі я оцінюю як сприятливі:

- а) так;
- б) важко сказати;
- в) ні.

49. Ставлення колег до мене :

- а) влаштовує;
- б) важко відповісти;
- в) хвилює.

50. Останнім часом робота в школі мені:

- а) подобається;
- б) важко сказати;
- в) не подобається.

51. Я вважаю, що рівень навчальних досягнень учнів класу, в якому працюю:

- а) низький;
- б) середній;
- в) високий.

52. Я вважаю всі свої звички корисними:

- а) так;
- б) важко сказати;
- в) ні.

53. У проведенні культурно-масових заходів наш безпосередній керівник бере участь:

- а) так;
- б) коли як;
- в) ніколи.

54. Якби мені зараз випала нагода змінити педагогічний колектив, я зробила(в) би це:

- а) так;
- б) важко відповісти;
- в) ні.

Інтерпретація результатів

Номер запитання	Кількість балів		
	Відповідь А	Відповідь Б	Відповідь В
1	2	3	4
1	2	1	0
2	0	1	2
3	2	1	0
4	2	1	0
5	2	1	0
6	2	1	0
7	2	1	0
8	0	1	2
9	0	1	2
10	2	1	0
11	2	1	0
12	2	1	0
13	0	1	2
14	2	1	0
15	2	1	0
16	0	1	2
17	0	1	2
18	2	1	0
19	2	1	0
20	2	1	0
21	2	1	0
22	0	1	2
23	2	1	0
24	2	1	0
25	2	1	0
26	2	1	0
27	0	1	2
28	0	1	2
29	2	1	0
30	0	1	2
31	2	1	0

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

32	0	1	2
33	0	1	2
34	2	1	0
35	0	1	2
36	2	1	0
37	2	1	0
38	2	1	0
39	2	1	0
40	0	1	2
41	2	1	0
42	2	1	0
43	0	1	2
44	0	1	2
45	0	1	2
46	0	1	2
47	0	1	2
48	2	1	0
49	2	1	0
50	2	1	0
51	0	1	2
52	2	1	0
53	2	1	0
54	0	1	2

Задоволеність професією оцінюється за:

- ✓ ставленням до навчального закладу;
- ✓ стосунками між педагогами;
- ✓ задоволеністю умовами праці;
- ✓ задоволеністю педагога своїм статусом у колективі;
- ✓ ставленням до роботи;
- ✓ ставленням до учнів;
- ✓ ставленням до керівництва школи;
- ✓ ставленням до педагогічного колективу.

Крім того, анкета має шкалу неправди.

Чим вища сума балів набирається за шкалою, тим вища задоволеність педагога чинником, який подана шкала

відображає. Однак, якщо сума балів за шкалою неправди більша 6, то результати варто вважати сумнівними.

Оцінювальна шкала	Номери тверджень
Ставлення до навчального закладу	1, 10, 19, 28, 37, 46
Стосунки між педагогами	2, 11, 20, 29, 38, 47
Задоволеність умовами праці	3, 12, 21, 30, 39, 48
Задоволеність педагога своїм статусом у колективі	4, 13, 22, 31, 40, 49
Ставлення до роботи	5, 14, 23, 32, 41, 50
Ставлення до учнів	6, 15, 24, 33, 42, 51
Ставлення до керівництва школи	8, 17, 26, 35, 44, 53
Ставлення до педагогічного колективу	9, 18, 27, 36, 45, 54
Шкала неправди	7, 16, 25, 34, 43, 52

Вважаємо, що, відповіши на запропоновані запитання, кожен педагог зможе реально оцінити рівень власної задоволеності професійною діяльністю, роботою в школі, від спілкування з колегами, учнями, їхніми батьками, членами адміністрації, а також визначить подальші шляхи для педагогічного вдосконалення та самореалізації.

Література

1. Зязюн І. А., Крамущенко Л. В., Кривонос І. Ф. Педагогічна майстерність / За ред. І.А. Зязюна. – К. : Вища школа, 2004. – 422 с.
2. Мартиненко С. М. Діагностична діяльність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика: [монографія] / С. М. Мартиненко. – К. : КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2008. – 434 с.
3. Митина Л. М. Психология труда и профессионального развития учителя / Л.М. Митина. – М. : Академия, 2004. – 320 с.
4. Кузьмина Н. В. Профессионализм личности преподавателя и мастера производственного обучения / Н. В. Кузьмина. – М. : Педагогика, 1990. – С. 16-21.
5. Савченко О. Я. Дидактика початкової освіти: підручн. – К. : Грамота, 2012. – 504 с.